

De toekomst maken we samen

Voorwoord door Susanne Agterbosch en Marc Hameleers

Samen de toekomst vormgeven. Daar zou het om moeten gaan bij de ontwikkeling van het landelijk gebied en de uitdagingen die daarbij horen. Maar met de huidige rationele aanpak, met een nadruk op cijfers, percentages en modellen en een gerichtheid op het reduceren van stikstofwaarden, lijkt de landbouwtransitie verstrikt te raken in het sturen op wat we niet willen. Waarbij het vorm geven aan wat we wél willen steeds verder uit het oog lijkt te raken.

Vorm geven aan wat we wél willen betekent breed kijken en [de geleefde \(en emotionele\) realiteit van boeren en burgers als uitgangspunt nemen](#). Daarbij hoort ook het ruimte geven aan en vertrouwen hebben in [het probleemoplossend vermogen van gebieden en van de boeren en initiatiefnemers die daar wonen](#) en ondernemen als basis voor het collectief behalen van gebiedsdoelen. De onderzoeken, beschouwingen en verhalen in dit magazine laten zien dat dit mogelijk is, of misschien wel dat het niet anders kan.

Ze pleiten ieder voor zich voor een [brede, gebiedsgerichte benadering](#), die ruimte geeft aan het gezamenlijk (re)creëren van een toekomst waarin natuur, vruchtbare bodems en (boeren)bedrijvigheid samenkomen. Een benadering waarin niet alleen stikstof de agenda domineert, [maar juist de samenhang tussen bodem, water en biodiversiteit](#). Deze elementen vormen immers de basis voor een gezonde leefomgeving waarin het goed en veilig wonen en werken is, en waarin de oplossing voor het ene vraagstuk niet ten koste mag gaan van andere. Deze aanpak betreft en betrekt niet alleen landbouw en boeren, maar ook andere ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeenschappen. Vanuit een directe verbondenheid met hun omgeving, die zij van binnenuit kennen en waarin zij vaak al meerdere generaties wonen.

De beschouwingen en verhalen laten ook zien dat in gebiedsprocessen nog veel energie gaat naar het bevragen en uitdagen van dominante instituties en het bieden van een weerwoord. Gebiedsgericht en mensgericht werken vraagt om [een overheid die hiervoor openstaat, kennis ophaalt, leert](#) en op basis daarvan duidelijkheid biedt met [de juiste institutionele randvoorwaarden](#). Zodat boerenondernemers, mensen, die in de praktijk bezig zijn om samen stappen te zetten naar een duurzame toekomst, dat ook daadwerkelijk kunnen doen. Daarover gaat dit magazine ook.

We wensen je veel leesplezier met dit online magazine dat volledig gaat over samen toekomst maken. We hopen dat het een inspiratie mag zijn voor de (nieuwe) bestuurders die ons land gaan leiden.

Susanne Agterbosch

is inhoudelijk directeur van
Het PON & Telos.

Marc Hameleers

is Manager Kennis & Capaciteit bij het
Ministerie LNV